

Szabó Rezső méltatása (Hrubík Béla)

Magyar Kultúra Napja, 2012.01.22.

Szabó Rezső 1929 május 10-én született Kolozsnémán. Apja földműves, édesanyja tanár. 1940-ben, a háború alatt a pápai református kollégiumban kezdte középiskolai tanulmányait, majd 1944-ben a komáromi bencés gimnáziumban tanult. Itt is érettségizett 1948-ban. Jogi tanulmányait 1948 és 1951 között a Pázmány Péter Tudomány Egyetemen kezdte, majd a pozsonyi Komenský Egyetemen fejezte be (1952-ben). 1951–1954-ben a Csemadok KB szakelődője, 1954–1956-ban a Csemadok KB titkára, 1958–1969-ben a Csemadok KB főtitkára, közben 1959–1961-ben a Csemadok KB lapjának a Hétnek főszerkesztője. Olyan időszakban volt meghatározó személyisége a Csemadoknak, amikor ember kellett a gátra. A Csemadok 1963 és 1968 között négy olyan reformtervezetet dolgozott ki, amely a szlovákiai kisebbségek ügyének átfogó szabályozását célozta. 1968-ban egyike volt a szlovákiai magyarság követeléseit tétélesen megfogalmazó értelmiségieknek. Ebben a folyamatban a jogilag és elméletileg is egyaránt kiválóan képzett és felkészült Szabó Rezső, mint a Csemadok akkori vezető titkára vállalt igen nagy szerepet. Ezek között szerepelt az 1968-as 144-es számú nemzetiségi törvény kidolgozása, mely mind a mai napig megállná a helyét a jogos követeléseink között. Ha visszapergetjük az időt, mintha a mai kor problémáit, küzdelmeit, helyzetét látnánk. Önkormányzatiság, kulturális és oktatási autonómia, társadalmi helyzetünk megváltoztatása, Dél-tiroli és finnországi kisebbségpolitikai hasonlatok. Akkor is, és most 40 évvel később is ha valami jogot követeltünk, azonnali támadásnak voltunk kitéve. Józan, de következetes politikája Szabó Rezsőt korának, a Csemadoknak, és a szlovákiai magyarságnak valódi vezető alakjává emelte. A Csemadok 1969 március 17-18-án megtartott X. rendkívüli Közgyűlése előtt kimondta: „Eddig minket csak mint egyedeket ismertek, most megvan a lehetőség, hogy minket mint népcsoportot is elismerjenek” Kimondta, hogy: „Magyar Nemzeti Tanácsra, tudományos életre és a társadalmi élet összpontosítására van szükség” s még az utcai demonstrációk lehetőségétől sem zárkóztak el, ami akkoriban igen nagy bátorságra vallott. Ezen a kongresszuson változtatták meg a Csemadok nevét Csehszlovákiai Magyarok Társadalmi és Kulturális Szövetségére. Későbbi írásaiban és beszélgetések során Szabó Rezső találóan jellemezte azt a kort, ami szerinte akkor olvadt össze először a felülről létrehozott hivatalos Csemadok az alulról szerveződő valós Csemadokkal, melynek célja mindig is ez volt: megmaradni embernek, magyarnak a szülőföldön.”

A Csemadokot reformelképzelései miatt 1969-ben kizárták a Nemzeti Frontból, majd később azt a Szabó Rezsőt is a CsKP-ból és a Csemadokból, aki még 1969–1970-ben a Szlovák Nemzeti Tanács alelnöke volt. 1971–1974-ben fizikai munkásként kereste kenyerét, hasonlóan a többi kegyvesztett sorstársával együtt, majd néhány évvel később, a konszolidálódni látszó időkben 1975–1981-ben egy vállalat szakelődője, 1982–1990-ben pedig jogásza. 1989-ben társaival, köztük Dobos Lászlóval egyetemben a Csemadok kongresszusán rehabilitálták, 1990-ben egyik alapítója az Együttélés PM-nek, 1990–1992-ben a Szlovák Nemzeti Tanács képviselője. 1993 és 97 között a Csemadok országos alelnöke. Számtalan törvénytervezet, felhívás, jogi szakvélemény megalkotója, 2004-ben a Kaligramm Kiadónál jelent meg könyve: A Csemadok és a Prágai Tavasz címmel, melyben életének meghatározó korszakáról vall őszintén, a történelmi hűség szemüvegén keresztül. Amikor róla mint emberről beszélünk, életművét értékeljük, sorsának kikerülhetetlen részeként jelenik meg a Csemadok, melynek minden, a megalakulásától megírt korszakát átfogja, sőt nevével fémjelzi. Ott volt a megalakulás korszakában 1949-59 között, meghatározó személyiségként

vett részt a reformkorszak 1960-1969 közötti éveiben. Nem távolodott le a szövetségtől kizárását átölelő két évtizedben sem, majd a rendszerváltást követő évtizedekben is hol tevékenyen,hol érdeklődve vett részt annak életében. Mindig is vallotta, hogy a Csemadok egy olyan hely,, mely nélkül az emebr legjobb elvárásai sem valósulhatnak meg, közösség, amely az értelmes célokért képes az áldozatvállalásra is.Ennyire egyszerű az egész-ott kell lenni.Amikor a 80. születésnapján a Csemadok központ elnöki irodájában szűk baráti körben köszöntöttük, nem titkolta jól esett neki, hogy nem feledkeztünk meg róla. A gratulációkat és a méltatásokat fogadva szerényen csak annyit mondott:„ amit tudtam, megtettem"Számomra, mint a Csemadok elnökének számára külön megtiszteltetés, hogy a bölcsőtől egyre távolodó korában még kezet foghatok vele, és meghajthatom a fejem tisztességes,minden emberi tartást vállaló életútja előtt. Pilinszky János embert és lelket emelő verssoraival zárom köszöntésemet és fejezem ki hálámat szövetségünk minden egyes tagja nevében munkásságáért:

Ki nyitja meg a betett könyvet?
Ki szegi meg a töretlen időt?
Lapozza fel hajnaltól-hajnalig
emelve és ledöntve lapjait?

Az ismeretlen tűzvészébe nyúlni
ki merészel közülnk? S ki merészel
a csukott könyv leveles sűrűjében,
ki mer kutatni? S hogy mer pusztá kézzel?

És ki nem fél közülnk? Ki ne félne,
midőn szemét az Isten is lehúnyja,
és leborúlnak minden angyalok,
és elsötétül minden kreatúra?

A bárány az, ki nem fél közülnk,
egyedül ő, a bárány, kit megöltek.
Végigkocog az üvegtengeren
és trónra száll. És megnyitja a könyvet.

Köszönjük Rezső bátyánk!